

Review of Achievement Standards

Te Tukutuku Ako mō Te Reo Rangatira, Taumata 6-8 o Te Marautanga o Aotearoa

<p>Ngā Whakaaro Whānui</p> <p>Ko te reo Māori te kākahu o te whakaaro. He mea haere kōtahi te reo me te whakaaro. Ko tā te reo he tautoko i te whakaaro me te ako.</p> <p>Ko te reo Māori te huarahi ki te ao tūroa, ki te ao hurihuri anō.</p>	<p><i>Ko te reo Māori te kākahu o te whakaaro, te huarahi ki te ao tūroa</i></p>		
	<p>Ngā Akoranga Tāpua i ngā Taumata 6-8 o Te Marautanga o Aotearoa</p>		
	<p>Taumata 6</p>	<p>Taumata 7</p>	<p>Taumata 8</p>
	<p><i>Whakamārama, mōhio, whakaputa, tūhura</i></p>	<p><i>Tātari, whakamahi, whakapuaki, tūhonohono</i></p>	<p><i>Arohaehae, whakatauirā, whakahāngai, matapae</i></p>
	<p>Āheinga Reo, Rautaki Reo: Te whakakaupapa me te whakapuaki i ngā whakaaro</p>		
	<p>Mā te tūhura, mā te matapaki ka mārama ake te kaupapa.</p> <p>Mā te whakaputa pātai e pai ake ai te ako.</p>	<p>Mā te tātari i tētahi kaupapa ka kitea ngā tūhononga, ka whānui ake te ako.</p> <p>Ka puta i te kaituhi pai, i te kaikōrero pai, he taunakitanga o tāna e whakaaro ana.</p>	<p>Me wānanga te kaupapa e pai ai te ako.</p> <p>Mā te arohaehae e hōhonu ake ai te titiro ki tētahi kaupapa.</p>
	<p>Āheinga Reo: Te whakatutuki i ngā āheinga reo, me te whakapuaki i te ao Māori, i te whakaaro Māori</p>		
	<p>He pānga tō te horopaki ki te reo ka whakamahia i taua horopaki.</p> <p>Mā te reo Māori me ōna tikanga te ao Māori e mārama ai.</p>	<p>Me hāngai te reo ki te horopaki (ngā tāngata, te kaupapa, te pūtake, ngā tikanga).</p> <p>Mā te reo Māori me ōna tikanga te whakaaro Māori e whakapuaki.</p>	<p>Ko tā te kaikōrero, kaituhi matatau, he tātari i te horopaki me te whakahāngai i ana kōrero.</p> <p>Mā te reo Māori me ōna tikanga te whakaaro Māori e whakatauirā.</p>

Review of Achievement Standards

Me pakari ngā pūkenga reo kia pakari anō ai ngā whakaaro.

Puna Reo: Te tipu o te puna kupu me ōna āhuatanga katoa

Me mōhio ki te wetewete reo, ki ngā kārawarawatanga, me ngā tūāhuatanga reo Māori ake nei.

Kia kitea, kia rangona te hononga i waenga i te reo me te whakaaro.

Me tika te whakamahinga o te wetewete reo, o ngā kārawarawatanga, me ngā tūāhuatanga reo Māori ake nei.

Mā te reo (ā-ta, ā-waha, ā-tinana) ngā whakaaro e kawē – nō reira me mārama te reo kia mārama anō ai ngā whakaaro.

Ka tātari i te wetewete reo, ngā kārawarawatanga, me ngā tūāhuatanga reo Māori ake nei.

Mā te reo ngā whakaaro e kawē – nō reira me tika, me hāngai te reo kia tika ai, kia hāngai anō ai ngā whakaaro.

E ora ana te reo Māori, engari me rere te reo e ora tonu ai. Kia whaitake te reo Māori i te ao o te ākongā.

Rautaki Reo: Te whakamahi rautaki reo kia whaihua ai te whakawhiti kōrero

E ora ai te reo, me kōrero.

He nui ngā rautaki ka whakamahia e te kaikōrero, e te kaituhi rānei e rere tonu ai te kōrero.

Me whakamahi te reo, ahakoa te kaupapa, te horopaki.

He nui ngā rautaki ka whakamahia e te kaikōrero, e te kaituhi rānei e whaihua ai tana kōrero. He whaihua ake ētahi rautaki i ētahi atu.

Me noho mātāmua mai te reo. Me whakatauiria kia noho ū tonu ko te reo hei waka kawē whakaaro.

Mā te āta tīpako i ngā rautaki e hāngai ana, ka whaihua te whakawhitinga, te whakaputanga rānei i ngā kōrero.

Review of Achievement Standards

Hei Whakarāpopoto

	Taumata 6	Taumata 7	Taumata 8
Ngā āhuatanga whānui o te taumata marautanga			
Aronga whānui	Ka whakamahi noa iho te ākonga i te reo, ka whakaputa noa i ngā kōrero. Ka hurihuri, ka whakapārekareka i te reo kia hāngai ki ngā hoa kōrero.	Ka whakamahi te ākonga i ngā kupu whakaniko kia whanake, kia hōhonu ake ngā whakaaro, kia aro nui mai ai te hunga whakarongo/pānui.	Ka wewete te ākonga i ngā kupu kua whakamahia ki te kimi i ngā kura huna, ki te whakawāwā i ngā kaupapa tuatinitini.
			
Ngā āhuatanga ake o te taumata NCEA			
Pūkenga matua	<i>Whakamārama, mōhio, whakaputa, tūhura</i>	<i>Tātari, whakamahi, whakapuaki, tūhonohono</i>	<i>Arohaehae, matapae, whakahāngai, whakatauirā</i>
	NCEA 1	NCEA 2	NCEA 3

Te Wetewete i ngā Paerewa

Taumata 1

1.1 Te whakamārama i tētahi kaupapa (ā-roto)

I tēnei paerewa, ka whakaatuhia e te ākonga tōna āhei ki te ako mā te huarahi o te reo Māori. Ka aromatawaihia tōna kaha ki te whakamārama i tētahi kaupapa i te Taumata 6 o te marautanga, i tētahi ariā rānei i hua ake i tana rangahau (pakirehua) i taua kaupapa.

1.2 Te tautohu i ngā āhuatanga o te reo (ā-waho)

I tēnei paerewa, e ākina ana te ākonga kia whakaaturia mai tōna mōhio ki te reo Māori tae atu ki te wetereo, ki ngā kārawarawa me ētahi nuka reo Māori motuhake. Me whakaatu anō te ākonga i tōna mārama ki te hononga o te reo ki te takune me te whakaaro o te kaituhi, kaikōrero rānei.

1.3 Te whakamahi i tētahi rautaki reo (ā-waho)

Ka pakari haere anō te mārama o te ākonga ki te whānui o ngā rautaki ka whakamahia e ngā kaikōrero, e ngā kaiwhakarongo, e ngā kaituhi, e ngā kaipānui anō hoki hei whakawhiti whakaaro kia kore ai e whati te rere o ngā kōrero, te mārama rānei o ngā kōrero. I tēnei paerewa, me whakaatu te ākonga i tōna āhei ki te tautohu, ki te kōrero, ki te whakakaupapa i ngā take matua o tētahi kaupapa kia mārama, kia poto.

1.4 Te whakamārama i te pānga o te horopaki ki te reo (ā-roto)

I tēnei paerewa ka tūhuratia te reo hei putanga ahurea, hei hua anō nō tōna horopaki. Me whai whakaaro, me whakamārama hoki te ākonga i te pānga o te horopaki ki te kawenga reo kua whakatauiratia e te kaikōrero, e te kaituhi. Ka whakatairite, ka whakatauaro te ākonga i ngā horopaki o te ao Māori me ngā pānga o te horopaki ki te reo ka āta whakamahia e te kaituhi, e te kaikōrero rānei.

Taumata 2

2.1 Te tātari i tētahi kaupapa (ā-roto)

I tēnei paerewa, e āhei ana te ākonga ki te whakaatu i tōna mōhio ki te āta tātari i tētahi kaupapa i te Taumata 7 o te marautanga. Ka aromatawaihia tōna āhei ki te whakamārama i ōna whakaaro arohaehae i hua ake i tana rangahau (pakirehua) i te kaupapa.

2.2 Te whakamārama i ngā āhuatanga o te reo (ā-waho)

I tēnei paerewa, e ākina ana te ākonga kia whakaaturia mai tōna mōhio, tōna mārama ki te reo Māori tae atu ki te wetereo, ki te kārawarawa me ētahi nuka reo Māori motuhake i te Taumata 7 o te marautanga. Me whakaatu anō te ākonga i tōna mārama ki te hononga o te reo ki te takune me te whakaaro o te kaituhi, kaikōrero rānei.

2.3 Te tīpako me te whakamahi i ētahi rautaki reo e hāngai ana (ā-roto)

Ka whakaatu te ākonga i tōna āhei ki te tīpako i tētahi/ētahi rautaki reo e hāngai ana ki te pūtakenga kōrero me te whakamahi i taua/aua rautaki reo. Me tautohu, me āta whakamārama, me whakatauiria anō ia i te rautaki kua tīpakohia ake.

Review of Achievement Standards

2.4 Te tātari i ngā pānga o tētahi kaupapa me te horopaki ki tētahi kōrero (ā-waho)

I tēnei paerewa ka tūhuratia te hononga o te reo ki te kaupapa me te horopaki whānui. Me whai whakaaro te ākonga ki te pānga mai o te horopaki ki ngā kawenga reo kua whakatauiratia e te kaikōrero, e te kaituhi. Ka whakatairitea, ka whakatauarohia ngā pānga o ētahi horopaki ao Māori me ōna anō tikanga kawenga reo a te kaituhi, a te kaikōrero. Ko te reo me ngā horopaki o te Taumata 7 o te marautanga te aronga.

Taumata 3

3.1. Te arohaehae i tētahi kaupapa (ā-roto)

I tēnei paerewa, ka whakaatu te ākonga i ōna pūkenga ki te arohaehae, ki te arotake i tētahi kaupapa i te Taumata 8 o te marautanga. Ka aromatawaihia tōna āhei ki te whakamārama i ōna whakaaro arohaehae, ērā i hua mai i tana rangahau me tana arotake i te kaupapa.

3.2 Te tātari i ngā āhuatanga o te reo (ā-waho)

I tēnei paerewa, e ākina ana te ākonga kia whakaaturia mai tōna mātau me tōna mārama ki te reo Māori, tae atu ki te wetereo, ki te kārawarawa me ētahi nuka reo Māori motuhake i te Taumata 8 o te marautanga. Me whakaatu anō te ākonga i tōna mārama ki te takune o te kaikōrero, kaituhi rānei e whakatauirahia ana i te reo.

3.3 Te whakahāngai i tētahi rautaki reo kia whaihua ai te mahi (ā-roto)

Ka whakaatu te ākonga i tōna āhei ki te whakahāngai i tētahi rautaki reo ki te kaupapa, ki te takune, me te kaiwhakarongo, kaipānui rānei. Mā te pēnā e whaihua ake ai te tuhinga, te kōrero rānei. Me parahau anō te ākonga ki ōna anō kōwhiringa me te pānga e hiahiatia ana.

3.4 Te whakahāngai i te kōrero ki te horopaki (ā-waho)

I tēnei paerewa ka tūhuratia te whakamahia o te reo Māori i tētahi horopaki Māori. Ka whakaatu te ākonga i ōna pūkenga ki te tīpako i ngā rautaki reo, i ngā kawenga reo, i ngā āheinga reo e taea ai te ito o ōna whakaaro te whakakākahu.